

KISGRAFIKA

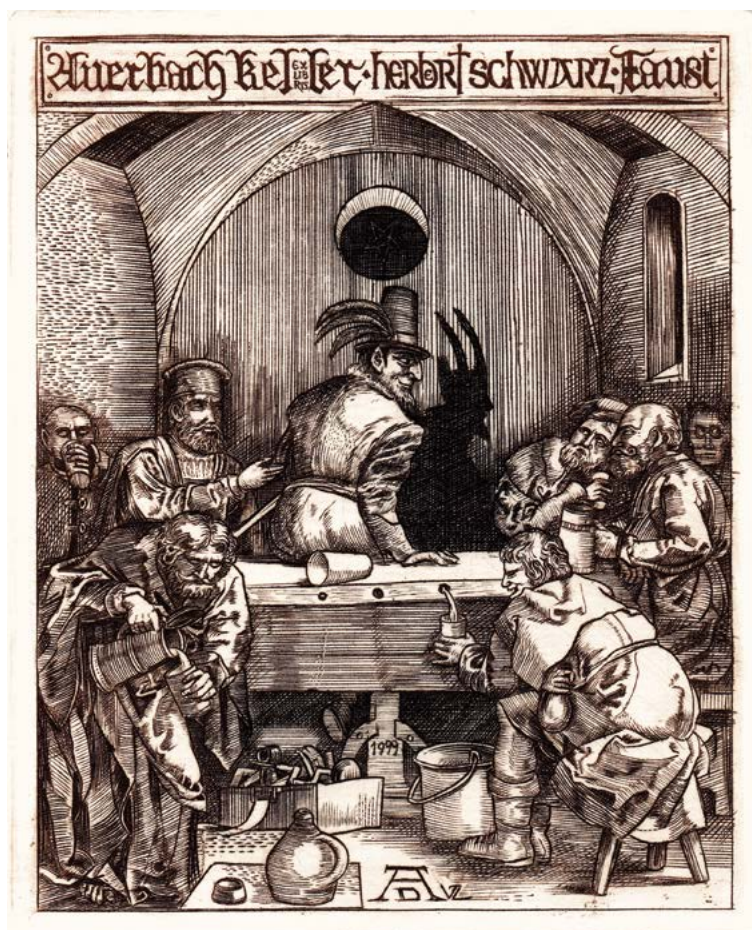
60. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület”

Postacím: 2045 Törökbálint, Bartók Béla u. 2., internetcím: www.kisgrafika.hu

Szerkesztő: Vasné dr. Tóth Kornélia

Felelős kiadó: Antalné Tari Zsuzsanna ügyvezető; e-mail: titkar@kisgrafika.hu

Vén Zoltán rézmetszete, C2 (1999), 127×103

T A R T A L O M

Szakolczay Lajos: Lulu cigarettafüstben – angyalokkal

Vasné dr. Tóth Kornélia: Egy korty Kovid inka. Vén Zoltán 80!

Dr. Horváth Hilda: DUGO művészete

Vasné dr. Tóth Kornélia: Híres gyűjtők könyvjegyei az OSZK-ban. Benkő Ferenc (1911–2001)

Várkonyi Zsolt – Vasné dr. Tóth Kornélia: Várkonyi Károly kisgrafikai alkotásjegyzéke (III.)

HÍREK – LAPSZEMLE – KÖNYVESPOLC – EGYESÜLETI HÍREK

2021/3

LULU CIGARETTAFÜSTBEN – ANGYALOKKAL

GYULAI LÍVIUSZ (1937–2021)

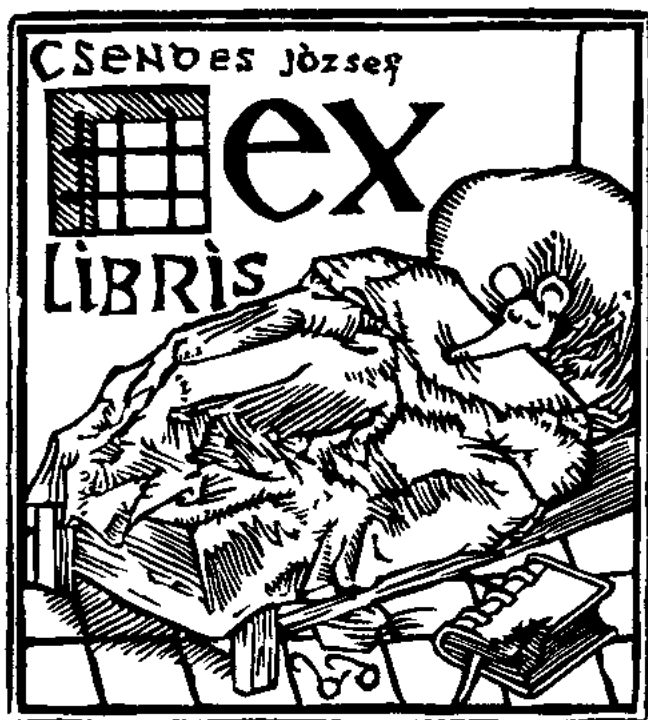
Ahogy írták, ahogy rögzítették s háta mögött mondták: a vonalak mágusa volt. És a foltoké. És a kontúroké. És a hullámszé, és a groteszk kacajé. A meséé, ami lelke mélyéből jött, és a mosolyos valóságé, a maga páncéljával és a csak nagy nehezen föltörhető burkával.

Ahogy föl tudott ülni Casanova hintójára és bíráltnak is ható küzdelmek révén Jónásként bele tudott bújni a Cetbe, abban méltóság volt. Puttonyban hordozott műveltségélmény (s mindennek égi mása) és fantáziavilágát kiterjesztő – „én csak rajzolni akartam” – tüneményes varázslat.

Fönről, égi magasból nézte a földet, hogy észrevehesse a nyüzsgölődő lent – ország, világ, társadalom, szabadság, szeretet, irigység és gyűlölet, bűnmegvallás és megbocsátás – színes, gyakran színesen fájó kavarcát.

Úriember volt abban a korban, amikor a jó szó, a becsület, az ígéret megtartása, a kézfogás ereje kezdett szürke felhővé válni.

Cigarettafüstben ült álomi, minden képzeletet fölülmúló, mert bizsergő mesefalakkal áldott odújában, némelyek műtermek is szokták nevezni, és rajzolt, satírozott, festett, metszett (főképp linóleumot), mintha a világ legtermészetesebb dolga volna egy senkire sem hasonlító, briliáns, egyedi grafikai univerzumot teremteni.

Gyulai Líviusz linómetszete, X3, 108×95

Ha szent volt, márpedig Lulu szent volt, szerény zseni az önmutogatók csapatából, hogyan mert Villonná válni, vénaszonyos soklyukú szoknyájában fölülni Dorottya kocsijára, mutogatni középkorú és barokkosan mai bájjait, Shakespeare-t játszva makkfejet ajándékozni Erzsébetnek?

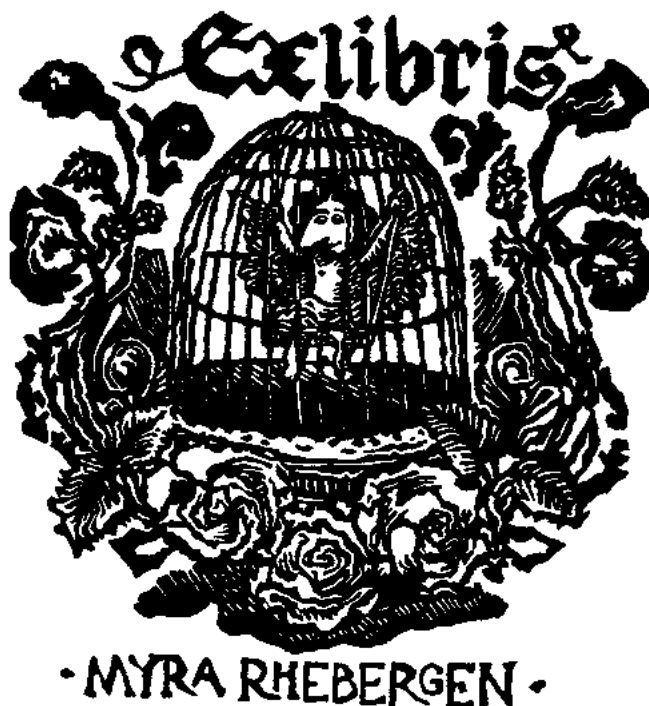
Vérét öntötte, sűrűn gomolygó fény-árny játékával s erotikus virágerdőt ültetve Weöres Psychéjébe, hogy evvel a furcsa szépből népi karaktert formázó dinamikával közelebb

jusson Lúdas Matyi – végső soron a megnyomorított nép – igazságához.

Gyulai Líviusz költő volt, színész volt, magamutogató, a végtelen szeretetbe belefeledkező bölcs volt. Úgy ölelte magához a világot, hogy az beleropogott, ugyanakkor érezte, nem akárki űz gúnyt vele.

Mert ebben a karakteres látásmódban, amely más volt, mint a hajdani nagyoké, Szalayé, Kondor Béláé, Würtzé, Rékassyé, Kassé, s még a fondorlatosan fullánk-nevettető „testvér” Gácsi Mihályétól is különbözött, ott volt egy végtelenül kifinomult, alakról-alakra változó töredezett régiesség, amelyet a kocsmadal szabadszajúsága és a könnyekkel befelé nyelt himnusz fensége avatott egyedivé. Szükséges-e ismételni? Mindet a költészet kötötte csokorba.

Ezért lehetett zseniális illusztrátor és önálló grafikai lapokat álmódó művész. Kis- és nagyméretű papír egyaránt lelke kiteljesedését szolgálta. Az ex librisnek éppúgy mestere volt, mint a nagyobb kompozíciónak. A szakma – kisujjában. A ceruza-, toll- és ecsetrajznak éppúgy fölkentje volt, mint a rézkarcnak, a litográfiának, az animációnak és kedvenc technikájának, a linóleummetszetnek.

Gyulai Líviusz grafikája (1975), 108×100

Fullánkos játékosággal, mintha csak fennhangon mesélne, úgy dörmögte el filmben futtatott viharral Babits biblikus remekét, hogy Jónás küzdelme és a gulág-palotának álmódott s ezért állandóan támadott Cet véghetlen súlya világszám lett. A vonal megdicsőülése.

Lulu, legnagyobb fájdalomkora, már valós füstben és a képzelet füstjében, sok minden egyéb mellett Barótot, a szülőföldet magához ölelve, angyalok társaságában játszik.

S még fényesebbé válik az arca.

Szokolczay Lajos

A Kisgrafika Barátok Köre Egyesület
internetes honlapja:
www.kisgrafika.hu

EGY KORTY KOVID INKA. VÉN ZOLTÁN 80!

Vén Zoltán grafikusművész, a KBK elnöke idén tölti be 80. életévét. Pestszerzsebeten született, 1941. augusztus 14-én. *Egy korty Kovid inka* címmel 2021. május 31-től június 30-ig kiállítása volt megtekinthető Budapesten a Galéria 12 Egyesület kiállítótermében, a Galéria 12 Kávézó és Borbárban, változatos témájú képekkel, főként a mitológia és a vallás világából.

KUNDERMANN JENŐ • JÉZUS ÉS A KUFÁROK • EX LIBRIS

Vén Zoltán rézmetszete, C2 (1994), 120×106

A tárlatra elsősorban régebbi munkáiból válogatott a művész, de több új alkotását is bemutatta, például az eucharisztia tárgyait ábrázoló grafika az elmúlt hetekben készült Ferenc pápának, aki az idén szeptemberben rendezendő 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra érkezik Budapestre. Ugyancsak az újak közül való a kiállítás egyik fő darabja, a *Koronavírus a kétszárnyas pápai kapu előtt* című metszet. A pápai kapu előtt álló alak a Kovid, kezében egy demizsonnal, mellyel a mostani kiállításra készül, egy koccintásra... A demizson szerepeltetését az indokolta, hogy a tárlat helyszíne egy borozó volt – a kép korábbi változatain homokórával ábrázolta a művész. (Lásd: Kisgrafika, 2020/3. sz., 16.)

A tárlat címében rejltő szójáték (Kovid inka, kövidinka) amellet, hogy aktualitásként szintén a COVID-járványra utalt, a kövidinkára mint szőlő- és borbajtára vonatkoztatva a helyszínt adó, borbárként is funkcionáló galéria szelleméhez igazodott. Ezt illusztrálta a központi helyre kifüggesztett *Kérek még egy sört!* című alkotás is. A tárlaton szereplő művekből néhány további példa: *Tatjatiti levele Anegihotephez*, *Fortuna*, *Lót*, *Pieta*, *Bábel*, *János és Lukács evangélisták*, *Szent Antal megkísértése*, *Oszlopos Simeon*, *Reangelizáció*.

A kiállítást dr. Feledy Balázs művészeti író nyitotta meg. Fájó szívvel tért ki a közelmúltban elhunyt művészekre, köztük Gyulai Líviusz grafikusra, Szöcs Géza költő-kultúrpolitikusra, Katona Kata ötvösművészre és Jankovics Marcell rajzfilm-rendező-grafikusra. Visszatekintve a múltba, a magyar grafi-

ka neves alkotóinak szemléje, a tízes–húszas–harmincas évek születőinek felsorolása után került sor az 1941-es születésű Vén Zoltán bemutatására, akinek életrajzából néhány sarkalatos, sokak által ismert sztori is felelevenedett, például a pénzjegynyomdai évek, melyeknek egy grafika miatt kirúgás lett a vége. Ezek után került a bábszínházba, majd elindult önálló pályája, aminek során eljutott az ex librishez. A rézmetszet kiváló, elsőrangú mestereként tekinthetünk rá. Műveinek alapvető forrása az egyiptomi, zsidó, keresztény kultúra sokszínű világa, a Biblia, továbbá a magyar őstörténet – ahogy az alkotó mindezt összehozza, sajátos, abszurd értelmezést nyer. Feledy Balázs elemzése szerint Vén Zoltán nemcsak grafikusművész, életművész is, ám ennél még fontosabb, hogy művelődéstörténész, költő, író, mitológiai kutató, „összművészeti jelenség”. A tárlatmegnyitót záró Cato-idézet Vén Zoltánra különösen igaznak mondható: „Korán legyél vén, ha sokáig vén akarsz lenni”.

Az ünnepi kiállításához kapcsolódóan emelve poharunkat, mi is szeretettel köszöntjük Vén Zoltánt 80. születésnapján egyesületünk minden tagja nevében a következő, róla szóló méltatásokkal, Feledy Balázs, majd Varga István szavaival:

„Ismerjük, szeretjük őt. Vén Zoltánról van szó, aki nélkül immár megírhatatlan (lesz) a magyar kisgrafika, ex-libris története. Szeretjük személyét, burjánzóan gazdag szemléletmódját, felülmúlhatatlan műességét. Minden műve is (legalább) kettős jelentésű. Az, amit először látunk, ami meglep, ami a bravúr azonnali tüneténye, s aztán amikor alaposabban szemlélődünk és feltárulkozik a mindig összetett jelentés tartománya. Ám a kettősség sokféle módon érzékelhető. [...] Vén Zoltán legjellemzőbb grafikai technikája a rézmetszés, tehát a metszés (nem is akármilyen) mestere, de Vén Zoltán minden grafikája metsző, azok jelentés értelmében is. Mindig van bennük valami szinte kíméletlen gúny is, éleslátás. Szemléletében is tehát metsző, s éppen ezért lehet kicsit megosztó is. A bravúr azonnali hatása mellett a gúny, a morbiditás, a groteszk nem éppen felhőtlen világ. Még azt is állíthatjuk a fent említett *kettősség* jegyében, hogy grafikái láttán az egyik szemünk sír, a másik nevet.” (Feledy)

Vén Zoltán rézmetszete, C2, 98×145

„Vén Zoltán nagy küzdő, derék harcos: szeressük nagyon, mert grafikáiba gyönyörűen az emberiség múltját csomagolta be nekünk! Hogy ezzel a nehéz teherrel, imbolyogva menjünk, de menjünk a jövőbe...”

Nézzük a képeket, és bizony magunkat látjuk. Hiába Daidalos és Mirotaurus alakjait ábrázolja, a labirintus térképe a mi kezünkben van. S mögöttünk ott ama labirintus, ahonnan

ki kéne találnunk, hogy eljussunk célunkhoz. Tudjuk: a térképek nem pontosak, s midőn kiismertük a labirintus valamennyi furfangos zezugát, s hinnénk: birtokában vagyunk a szükséges tudásnak, új zugokat hoznak létre, másfajta szabályok érvényesek a kijutásra. Legyünk konkrétak: nevezzük életnek a folyamatot.

A csodás halászatnak rég vége, a vízen járás ideje is lejárt, emberfia megismételni soha nem tudja már. »Gyertek, kövesetek, és emberek halászává teszlek benneteket« – de hisz emlékszünk jól. Ám ami maradt a történelem nagy tanításából, az csak csipetnyi illúzió. Pusztá illúzió. Valódi apostolokban szűkölködik a világ.

Ezt az illúziót ismeri és tudja nagyon Vén Zoltán. Fonyódon és Budapesten élve is otthonosan mozog a görög és a római mitológiában, a keresztény hitvilág jelképrendszerében, de ne higgyük, hogy ezeknek a témáknak az ábrázolásakor csak a múltból szól hozzánk. Arra tanít bennünket, hogy ne higgyük, hogy nincs közünk a történelem nagy kérdéseéhez, drámáihoz, konfliktusaihoz. Ne higgyük, hogy mi már egy befejezett történet után vagyunk hétköznapi életre kárhozzatva.

Vén Zoltán nagy különbséget tud tenni a halál és az elmúlás között. Mert soha nem a halálról beszél, hanem az elmúlás ábrázolója. Ő, grafikáiban is költő, igazi lírikus.

És mint ilyen, mondjuk újfent: a reménynek jegyese.

Megkockáztatjuk: talán még arra is gondol egy-egy alkotását késznek tudva, hogy okul, tanul belőle valamit a ma embere.

Ki tudja? Ki tudhatja?

És lehet, hogy mosolyog ilyenkor egy keveset...” (Varga).

Vasné dr. Tóth Kornélia

DUGO MŰVÉSZETE

Különös világot tárnak elénk Szenes Dugo András (1895–1957) ex librisei.

Egyfajta belső nyugtalanság jellemzi őket, amely a művész egész életét meghatározta, életútját éppúgy, mint a műfajok közötti cikázásait. Igazából sehol sem vert gyökeret, vándorló világpolgár volt. Talán ezért is nevesebb külföldön, ahol – röviden bár, de – életművét németül, franciául, angolul egyaránt vázolják, holott nálunk szinte teljesen ismeretlen. Magyar származású, és felvett művészneve (DUGO) is magyar gyökereire emlékeztet.

1895-ben Szolnokon született, építésznek tanult, de aztán festő-, grafikusművész és gobelintervező lett. Szolnoki születésüként kézenfekvő volt, hogy művészeti tanulmányait Fényes Adolf, a Szolnoki Művésztelep meghatározó mestere mellett kezdte, majd folytatta Budapesten, az I. világháború után pedig Münchenben, Párizsban. Évekig élt a francia fővárosban. Kapcsolata azonban ekkor sem szakadt meg a magyar művészeti élettel. Tagja volt a francia szellemű művészet támogatására Budapesten 1924-ben létrejött KÚT – azaz Képzőművészek Új Társasága – művésztanácsának.

Több ízben szerepelt csoportos magyar kiállításokon, mint ahogy külföldön is részt vett tárlatokon (Berlinben, Münchenben, Párizsban).

Szenes gobelinterveket is készített, amelyeket a Kóródy György építésmérnök által 1920-ban alapított Greco Gobelinszövő Részvénytársaság kivitelezett. Pár darabja látható volt 1921-ben a Nemzeti Szalon őszi tárlatán, amely egyúttal Kóródy György iparművész gobelinkollekciójának bemutató-

ja is volt, majd 1931-ben a Székesfővárosi Iparrajziskola Szövőműhelye és a Székesfővárosi Gobelinszövő Foglalkoztató Műhelye közös kiállításán.

1939-ben Európából áttelepült az USA-ba. Gyermekeknek írt történeteket, és sokféle könyvet illusztrált, szépirodalmi, zenei kiadványokat éppúgy, mint történelmi s egyéb köteteket.

A festészet mellett megélhetési okokból kiterjedt grafikai munkásságot folytatott. Karikatúrákat, merkantilgrafikát, valamint illusztrációkat készített.

Hosszan sorolhatnánk azokat a külföldi folyóiratokat, amelyekben humoros rajzai, karikatúrai megjelentek, így a *Jugend*, *Simplicissimus*, *Le Rire*, *Vanity Fair*, *Harper's Bazaar* közölte rajzait. Több ízben az art deco jellegzetes stílusában tervezte a müncheni *Jugend* címlapjait.

Dugo elsősorban merkantilgrafikával szerzett nevet, újságok címlapjaival, cég hirdetésekkel, plakátokkal. Ismerte az európai és az amerikai civilizáció legfrissebb termékeit, hiszen elsősorban reklámgrafikával foglalkozott, melyekhez alkotásainak nagy része kötődik.

Ezeket túl azonban derűs, színes kis festményei és az ihlet hevében odavetett friss szellemű, olykor groteszk grafikái is érdeklődésre tarthatnak számot.

Expresszív erejű ex librisei szinte ismeretlenek. Zilált, nyugtalan vonásokkal a pillanat varázsában vázolta fel jeletereit, amelyek sejtetik, hogy ez nem az örökkévaló, hiszen pár perc múlva már minden egészen megváltozik, s más lesz a világ. Művei gyakran olyanok, mintha vázlatok lennének. Ez a befejezetlenség a gyorsan odavetett vonalakkal az élet frissességét, örök változását, magát a pillanat üdeségét idézi. Dugo az élet élvezetét, a mindennapiság értékét és annak szépségeit ragadja meg.

Szenes András rézkarca, C3, 120×80

Míg reklámgrafikáinak szereplői az art deco jellegzetes alakjai – ezzel szemben kisgrafikáinak stílusa az expresszionizmushoz kötődik, eredeti látásmódja pedig az avantgarde hatásáról tanúskodik. Sajátos kompozíciós megoldásai, a különleges képkivágások vagy éppen a felülnézetből ábrázolt figurák erre utalnak. Dugónak megvan az a sajátos képessége, hogy távolból, távoli kívülállóként tekintsen szereplőire, sőt önmagára is.

Az avantgarde absztrakciós képessége, az ötletesség, képi lelemény és a francia szellemesség, könnyedség egyaránt jellemzik Dugo kisgrafikáit.

Egyik ex librisén mintha Toulouse-Lautrec kávéházi figurái jelennének meg egy asztal körül – azonban már jóval később, egy más korszakban, más világban (Ex libris Dezső Alajos). Más lapjain pedig szinte a chagalli képzeletvilág le-

Szenes András rézkarca, C3, 120×100

begő alakjai tűnnek elő (Ex libris Dana Roda Roda), amely Alexander Roda Roda eszéki író – szintén a *Simplicissimus* munkatársa – lánya (1909–1992) részére készült.

Dugo lendületes rajza szinte szétveti kisméretű grafikáit. A betűk felrúgják a tipográfia minden írott és íratlan szabályát, izegnek-mozognak, semmiféle rend, szabályszerűség nincs bennük.

Ex librisei főként magyaroknak készültek. Elsősorban egy bizonyos körnek, művésztszármazásnak. Olyan grafikusoknak, alkotóknak, akiket ma már szintén alig ismerünk, s Dugóhoz hasonlóan külföldre távoztak, politikai okok miatt vagy egyszerűen művészi ambícióból, és ott csináltak karriert.

Ilyen volt a rövid életű baloldali Boris László, aki szintén rajzolt a müncheni *Simplicissimus*-nak, és szintén élt Párizsban is, és elsősorban karikaturistaként, illusztrátorként dolgozott. Az I. világháború után külföldre távozott, és Kelen Imrével együtt főként karikatúrarájzolással foglalkozott Dezső Alajos is.

A sokoldalú Komor András költeményei szabadversek és expresszionisták, de filmkritikusként, íróként is ismert volt.

Magyar–francia szakot végzett, és egész életét meghatározta a francia kultúra.

Az ex libris barátainak nem kell bemutatni Kellner Istvánt, a bibliofil antikváriust, könyvkiadót, aki erotikus lapjairól szintén ismert lett – Dugo is ilyen témájú lappal örvendeztetette meg.

Dugóról, a pályakezdő festőről mint ígéretes koloristáról 1924-ben rendezett kiállítása nyomán így írt a kritikus a *Nyugat* c. folyóiratban, amely tulajdonképpen összefoglalja Szenes András művészetének lényegét: „Összeolvad, nagyon harmonikusan és elfogadhatóan, az ő pikturájában két belső tendencia: az egyik a látomás intenzív felfokozása és átlelkesítése, a másik pedig egészséges líraiságának érzékivé tett, expresszív kifejezése.” Bár ez az ízig-vérig ígéretes kolorista sajnos nem festőként futott be karriert, színes vagy éppen fekete-fehér grafikái ma is üdítőek, és hatásuk alól nem vonhatjuk ki magunkat.

Dr. Horváth Hilda

HÍRES GYŰJTŐK KÖNYVJEGYEI AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

BENKŐ FERENC (1911–2001)

Benkő Ferenc (1911–2001) szakgyógyszerész, gyógyszerésztörténész, a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum Baráti Körének egyik alapítója, a Nemzetközi Gyógyszerésztörténeti Társaság tagja volt.

Alapiskolai tanulmányait a szülőhelyén, Derecskén, a középiskolát pedig a Sárospataki Református Gimnáziumban végezte. Jól beszélt németül. A családi gyógyszerértárban gyakornokoskodott, majd az ún. tirocinális (gyakornoki) vizsga letétele után továbbtanult a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen. 1933-ban kapta meg a gyógyszerész oklevelét.

Apja révén örökölte a derecskei Remény gyógyszerértárt, melynek vezetőjeként tevékenykedett az 1950-ben bekövetkező államosításig. Ezt követően néhány évre Debrecenbe helyezték át, majd 1957-től újra Derecskén volt gyógyszerértárvezető. Gyógyszerész munkája mellett levéltári kutatásokat is végzett, Debrecen gyógyszerértárainak 18. századi történetét és híres gyógyszerészek életútját kutatta elsősorban. E témákban előadásokat tartott és cikkei jelentek meg szaklapokban, például a *Gyógyszerészetben*, az *Orvosi Hetilapban*, az *Orvostörténeti Közleményekben*. Foglalkozott Derecske múltjával is, e vonatkozásban többek között a *Hajdú-Bihari Napló*, a *Magyar Nemzet* hasábjain publikált.

Hobbija volt a képzőművészet, felkereste Európa nevezetes képtárait, többször járt Olaszországban, így Firenzében és Rómában. Alaposan ismerte a régi századok festészetét, de a kortárs művészek között szintén jól eligazodott. A derecskei járási kultúrház művészeti tanácsadójaként maga is részt vett kiállítások szervezésében. Saját művészeti gyűjteményében festmények, grafikák, kislapsztikák, plakettek, kerámiák, üvegek egyaránt szerepeltek. Lakásának falain Derkovits Gyula, Félegyházi László, Ferenczy Károly, Rippl-Rónai József, Szőnyi István képei, Borsos Miklós rajzai voltak láthatók, de Medgyessy-szobrocskák és értékes érmek is ékesítették a gyűjteményét.

Ex libris gyűjtéssel már huszonéves korától foglalkozott. A debreceni Ajtósi Dürer Céh tagjaként kisgrafikáival 1935

decemberében részt vett a céh kiállításán a Déri Múzeumban. „Az Ajtósi Dürer Céh a MEGE [...] és a szegedi Grafikabarátok Köre után a harmadik egyesület. A csoport már induláskor olyan erős volt, hogy bátran vállalhatta a nemzetközi grafikai- és exlibris-kiállítás megrendezését a Déri Múzeumban, 1935 karácsonyán. Berki Irma, Félégyházi László, Gáborjáni, Vadász, Menyhárt, Petry Béla grafikai mellett régi és modern könyvjegyeket mutattak be, a magyarok közül Buday György, Conrad Gyula, Gara Arnold, Kmetty János műveit, a magyar műgyűjtők közül Déry Ernőné, Benkő Ferenc, Soó Rezső, a külföldi gyűjtők közül Marco Birnholz, Vogel kollekcióit.” (Sz. Kürti Katalin: *Emlékezés az Ajtósi Dürer Céhre (1935–1944)*, *Kisgrafika*, 1988/2. sz., 24–25.)

Az 1930-as években jó kapcsolatot ápolott a budapesti székhelyű Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesületével (MEGE). Neve olvasható a MEGE 1937-es cserelistáján, melyen duplum példányokat ajánlott fel többek között Bajor Ágost, Vadász Endre, Gáborjáni Szabó Kálmán, Petry Béla lapjaiból.

Petry Béla grafikája, P1 (1933), 56×119

Nevére szóló ex librisein részint hivatására utalóan Aszklepios, a gyógyítás istene látható attribútumával, a kígyóval (grafikus: Petry Béla).

Vadász Endre rézkarca, C3 (1935), 113×129

A szegedi származású, egy ideig Debrecenben élő Vadász Endre festő- és grafikusművész több rézkarc ex librist is készített a számára 1935-ben. Az egyik kis hegyi falut ábrázol. Jellemzőbb az a grafika, mely Benkő foglalkozására utalóan gyógyszerértárbelsőt jelenít meg, várakozó betegekkel.

Vadász Endre rézkarca, C3 (1935), 88×88

Az esztergomi származású Bajor Ágost egy lapja „Ex libris eroticis Benkő Ferenc” felirattal erotikus jelenetet mutat be.

Benkő gyűjtőszenvédélyét felesége, Benkő Ferencné Nagy Irén (1921–1992) pedagógus is támogatta, akivel 1942-ben kötötték össze az életüket.

Benkő Ferenc műkincseiből 1971-ben a debreceni Déri Múzeumban volt megtekinthető kiállítás, Sz. Kürti Katalin rendezésében. A Déri Múzeum Baráti Köre e rendezvényt kezdte meg a magángyűjtemények feltárására tervezett sorozatát. A tárlaton külön vonulat képviselte az alföldi, debreceni festőket és a kisplasztikát, az érmekeket.

„Benkő kollekciója ekkorra már négy évtizede gyarapodott; leggazdagabb része a főként kerámiákra koncentráló népművészeti, illetve az elsősorban üvegtárgyakra fókuszáló iparművészeti anyag. A kiállítás a harmadik csoportból, a képzőművészeti alkotásokból válogatott, Rippl-Rónai Józseftől az akkor kortárs Bartha Lászlóig.” (Benkő Ferenc, <https://artportal.hu/lexikon-mugyujto/benko-ferenc/>)

A gyógyszerész, szakíró és műgyűjtő Benkő Ferenc munkásságáért számos kitüntetésben részesült, Derecske városától 1996-ban méltán nyerte el a díszpolgári címet.

IRODALOM

1937. évi cserejegyzék, MEGE Kisgrafika, 1937/1. sz., 3.
 ÉBLI Gábor: *Benkő Ferenc: Kerámia, üveg, festmény és plakett*. In: *Magyar műgyűjtemények 1945–2005*, Budapest, Enciklopédia Kiadó, 2006., 50., <https://artportal.hu/lexikon-mugyujto/benko-ferenc/>
 KÜRTI Katalin, Sz.: *Emlékezés az Ajtósi Dürer Céhre (1935–1944)*, Kisgrafika, 1988/2. sz., 24–26.
 RADÓ Imréné: *Benkő Ferencné*. In: *Pedagógusok arcképcsarnoka*, 2004, főszerk. UNGVÁRI János, Debrecen, Karácsony Sándor Neveléstörténeti Egyesület, 2004., 36–37.
 Soó Rezső, BEREI: *Az Ajtósi Dürer Céh grafikai kiállításai*, Magyar Exlibris, 1936/1. sz., 1–7. (Hozzáfűzve a kiállítási katalógus is, 1–8.)
 SZMODITS László: *Benkő Ferenc*, Orvostörténeti Közlemények, 2002/1–4. sz., 229–230.
 TATÁR György: *In memoriam Benkő Ferenc*, Gyógyszerészet, 2002/3. sz., 169–170.
 VASNÉ dr. TÓTH Kornélia: *Benkő Ferenc (1911–2001)*. In: Uő.: *Múltunk neves ex libris gyűjtői, lexikon*, Budapest, Kisgrafika Barátok Köre Grafika-gyűjtő és Művelődési Egyesület, 2019, 30.

Vasné dr. Tóth Kornélia

VÁRKONYI KÁROLY KISGRAFIKAI ALKOTÁSJEGYZÉKE, III. (1963–1971)

Rövidítésjegyzék:

exl. = ex libris

k. = könyve

lev. lap = levelezőlap

C3 = rézkarc

L = litográfia

X2 = fametszet (száldúcmetset)

X3 = linómetszet

X6 = plasztikmetset

P1 = klisé

/2,3 = több dúcra készült nyomat

/a – utólag betoldott grafikák, az időrend megőrzése érdekében

sz×m = szélesség×magasság (a szerző jelölése szerint)

Megjegyzések:

A feliratoknál néhol rövidített, magyarázó szöveg szerepel.

Hiányzó méret esetén nem maradt fenn a szerző által ismert példány.

Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)	Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)
1963							
418.	Gyenes Sándor HAØHR-lap (a háttérben hortobágyi csikós)	P1/2	130×55	443.	Jan Thomas exl. (könyv címerrel)	X3	
419.	Sordísz a Megyei Tanácsnak (nyitott könyv ornamentikán)	X2	132×35	444.	Zólyomi Géza k. (havasokon)	X3	
420.	A szíves megemlékezést hálásan köszönik Illés doktorék	X2	90×30	445.	Macsuga Ilona k. (görög fej)	X3	
421.	Vértes Gábor k. (vértes katona)	X2		446.	Sólyom László k. (bélyeggyűjtő)	X3	
422.	Versillusztráció (férfi kislánnyal)	X2	42×63	447.	Fogarassy Ferenc exl. (álarcos alak)	X3	
423.	Vitális Imre k. (könyv mint börtön)	X2		448.	Jakabóczy István exl. (gépek, kis ember)	X2	
424.	Csehi József k. (ember magas fal alatt)	X2		449.	Offra Gergely k. (könyvhegy)	X3	
425.	Berky Péter k. (hegyi táj)	X2		450.	Szűcs István k. (kis ember, nagy fogak)	X2	
426.	Zoltai Károly k. (fotózó alak)	X2		451.	Exl. Dr. Bognár R. (alkimista)	X2	45×56
427.	Tipai Géza k. (vasesztergályos)	X2		452.	Papp Gabriella k. (lepkét fogó)	X3	
428.	Szerdahelyi Róza k. (nő könyvek között)	X2		453.	Horváth Ferenc exl. (robogó autó)	X3	
429.	Lovas József k. (ember fogaskeréken)	X2		454.	Hegedűs Attila k. (hegedülő alak)	X3	
430.	Vecsési Gábor k. (vándorlegény)	X2		455.	Szegedi Attila k. (villanyfény, könyv)	X3	
431.	Megyesi József k. (öreg katona)	X3		456.	Dr. Somogyi Tibor exl. (nagy szem, mécses)	X2	
432.	Szabó Lajos és Kiss Gizella (kezek virággal)	X3		457.	Hüse Péter k. (csillagász)	X2	
433.	Rónai József és Szálkay Rózsa (két kéz)	X3		458.	Schneider Ferenc k. (földet világító csillag)	X2	70×113
434.	Solti Bertalan exl. (Tibor és Bánk)	X2		459.	Dr. Tibai Zoltán k. (turista)	X3	
435.	Szerdahelyi Róza k. (nő könyvből virágot szed)	X2		460.	Meghívó ballagásra (két kéz, kézfogás)	X3/2	70×70
436.	Zombory József (doktori köszönet)	X3		461.	Smilnyák Kálmán k. (római katona)	X3	
437.	Dr. Lenkey Attila k. (kereskedelmi dipl.)	X3		462.	Várkonyi Csilla (levélfejléc)	X2	30×55
438.	Ferenczy Béla exl. (gerelyvető)	X3		463.	Sümei László k. (hordónál ivó férfi)	X2	
439.	Póka Marika megérkezett (szitakötőn kislány)	X3		464.	László Elemér k. (havasok kis házzal)	X3	
440.	Péczy János és Bognár Ilona jegyesek	X3		465.	Schneider Ferenc BUÉK (bor, kenyér, csillag)	X3	
441.	Giczey István könyve (csizmás kandúr)	X3		466.	Tibai Ágnes k. (kislány nagy táskával)	X3	
442.	Miroslaw Gramolinski exl. (lengyel harcos)	X2		467.	Dr. Benedek Árpád k. (vizsgáló orvos)	X2	
				468.	Dr. Vályi Nagy Tibor k. (tudós, mikroszkóp)	X2	

Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)	Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)
469.	Beleznay József k. (táncoló alak)	X3		493.	Bak Attila k. (bak öklel könyvek előtt)	X6	
470.	Sápi Tamás megérkezett! (fogaskereket hajtó gyerek)	X3	105×65	494.	Hüse József k. (csillagász)	X6	
471.	Melegh Árpád k. (koskoponya, könyv)	X3		495.	Poroszlai István k. (puszta és emberalak)	P1	
472.	Sólyom Tibor k. (sólyom könyvekkel)	X2		496.	Jan Thomas exl. (teniszező férfi)	X6	
473.	Jóvér Elek k. (villanymozdony, kordély)	X2		497.	Somoskőy Ferenc exl. (holló levéllel)	X6	
474.	Ebergényi Csaba k. (kuruc vitéz olvas)	X2		498.	Felkai Ferenc k. (kivirágzó toll)	X3	
475.	Dr. Torday Géza k. (halál bilincsben)	X3		499.	Dr. Gergely Dezső exl. (halak)	X6	
476.	Bereczky Márton k. (motoros)	X3		500.	Erika Nawroth exl. (Reiter-Alpok, női alak)	X2	
477.	Fényes Márta k. (bábokat rángató kéz)	X3		501.	Sándor Lajos k. (óriás gép)	X2	
478.	BUÉK Várkonyi K. (kéz kártyákkal)	X3	125×64	502.	Pénzes József k. (kincsesládában könyvek)	X6	
				503.	Pénzes József, Kellemes ünnepeket (virág)	X6	
				504.	P. Emma k. (hason fekvő, olvasó nő)	X6	
				505.	Haraszi Gusztáv k. (volán kézzel)	X6	
				506.	Lipiczky Ernő k. (vándor könyvvel)	X2	
				507.	Edelényi Tibor k. (bokszerkesztyűk könyvön)	X3	
				508.	Fehér Kálmán k. (Merkúr)	X6	
				509.	Kellemes ünnepeket kíván Fehér K. (tavaszi táj)	X6	
				510.	Szilva Árpád k. (rokoko férfi)	X6	
				511.	Tóth Dezső k. (pénzesládán ülő férfi)	X6	
				512.	Völcssei József k. (portré)	X2	
				513.	Telegdi Lajos k. (építész)	X2	
				514.	Jenei Zoltán k. (Virágot öntöző férfi)	X2	
				515.	Gyenes Sándor II. HAØHR-lap (földgömb, Debrecen)	X6	
				516.	Vidéki Géza k. (lombikok, könyvek)	X2	
				517.	Gyulai Károly exl. (görög tragikus álarc)	X2	
				518.	Lovas Károly k. (sakk, lófigura)	X2	
				519.	Peczko István k. (indiai istenszobor)	X6	
				520.	Dr. Soós Sándor k. (betegét védő orvos)	P1	
				521.	BUÉK Várkonyi K. 1905, 1965 (alak festőkellékekkel)	X3	70×95
				522.	BUÉK Várkonyi (kéz írja a szöveget)	X3	102×62
				523.	Csicsák József k. (régii vitorlás)	X6	
				1965.			
				524.	Miklósvári Sándor exl. (gyerekek táblánál)	X2	65×93
				525.	Bertók Lajos k. (tanító bácsi táblánál)	X3	

Várkonyi Károly grafikája, op. 478 (adatok a jegyzékben)

1964.

479.	Robert Matussek exl. (vágató lovak)	X2	
480.	Kellemes ünnepeket Erdei Gy. (méh serleggel)	P1	60×77
481.	Fenyvesi Gábor k. (könyvek kerekeken)	X6	
482.	Dr. Kelentei Barna k. (nagy csontváz, kis alak)	X2	100×60
483.	Rogoz Imréné k. (óriás mesevirágok)	X2	
484.	Veréb Sándor exl. (verebek, könyvek)	X2	
485.	Vendler József k. (Háry János és Napóleon)	X2	
486.	Csengeri Péter k. (harangot húzó)	X6	
487.	Répánszky Mária exl. (modern női alak)	X6	
488.	Gyenes Sándor k. (hanghullámok, rádió)	X6	
489.	Fiala Kálmán k. (szárnyas toll)	X6	
490.	VAOSZ-fejléc (étlap)	X6	185×55
491.	Diebl György k. (könyvből kibúvó paragrafus)	X6	
492.	VAOSZ-embléma étlapra	X6	

Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)	Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)
564.	Meghívó az 50 éves NOSZF ünnepére (Kreml)	X3	68×95	581.	BUÉK 109. sz. Intézet (föld, békegalamb)	X3	
565.	Till Attila k. (lovas ősmagyar)	X2		582.	Varga Imre k. (középkori szerzetes)	X3	
566.	Kisgrafika Várkonyi (címlapmetszet)	X3	65×85	583.	Várkonyi K. BUÉK (győz az igazság)	X3	88×140
567.	Iren könyve (kivirágzó Merkúr-bot)	X3/2	67×87	1968.			
568.	Margit könyve (könyvből kinövő rózsák)	X3	60×117	584.	Exl. L[ászló] Szabó (görög birkózók)	X3	71×63
569.	Kati Sándor k. (nagy szem nagyítóval)	X3		585.	Haga Lajos k. (sziklát szétfeszítő alak)	X3	55×85
570.	Dr. Ferenczi Dezső exl. (paragrafus alakú kigyó)	X3	75×100	586.	1968-as „Vizes” meghívó (Szaturnusz borban)	X3	
571.	Vagabundjelvény (lángokból repülő főnix)	X3	50×40	587.	Óbester-címer	X3	70×65
572.	Anyák napjára (anya gyermekkel)	X3	36×45	588.	Csilla könyve (virágot tartó leány)	C3	36×60
573.	Exl. Ирины Морозовой [Irina Morozova exl.] (űrben repülő ember)	X3	87×125	589.	Jutka – Gyuri házasságot kötöttek	X3	100×85
574.	VAOSZ Újévi üdvözlő (borban úszó 1968)	X3	60×100	590.	G. Mantero exl. eroticis („Szolgálj szépen!”)	X2	57×100
575.	H. J. Swart exl. (Rembrandt-portré)	X3	70×102	591.	G. Mantero exl. eroticis (kis phallus szolgál)	X2	57×100
576.	BUÉK Patkovszky Imre (1968 mint bilincs)	X3	70×95	592.	Várkonyi K. BUÉK (önarckép)	X2	63×83
577.	BUÉK 1968. Vagabundok (három fej)	X3		593.	Várkonyi Károly BUÉK, Bürokrácia mentes újévet kíván (viaskodás a sárkánnyal)	X2	113×56
578.	BUÉK Dénes Antal (lombikban fő 1968)	X3	62×97	594.	Várkonyi Zsolt BUÉK (hordóból bor)	X3	60×90
579.	BUÉK Várkonyi K. (angyal, újév, ördög)	X3		1969.			
580.	BUÉK Várkonyi Zsolték (Mars bilincsben)	X3	80×100	595.	Dr. Soós Sándor Kellemes ünnepeket (kéz pohárral)	X2	102×60
				596.	Exl. Ujvárosi Endre (római katona szoborral)	X3	73×105

Várkonyi Károly grafikája, op. 580 (adatok a jegyzékben)

Várkonyi Károly grafikája, op. 596 (adatok a jegyzékben)

Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)	Opus	Felirat (téma, ábra)	Techn.	Méret (sz×m)
597.	Dr. Illyés S. László. In memoriam Drahos István (kezet lefogó halál)	X2	112×55	622.	Várkonyi Zsolt BUÉK (malac célba ugrik)	X3	103×63
				1971.			
598.	Exl. Galambos Ferenc (alak, toll)	X2	56×97	623.	Exl. Réthy István (ösmagyar könyv előtt)	X2	48×93
599.	Carolus Várkonyi exl. (Don Quijote szélmalomokkal)	X3	61×85	624.	Lenin Tsz levélcímke	X2	50×23
600.	Zsiros Lajos exl. (gépmember)	X3		625.	Exl. Progli Ilona (kislány babával)	X3	47×70
601.	Várkonyi György exl. (fogaskerék, bor)	X6	70×107	626.	Irén – Csongor házasságot kötöttek (fecskek)	X3/2	52×42
602.	Berendi Balázs exl. (olvasó fej)	X3	55×85	627.	Dr. Szilágyi János k. (koponyában injekciós tű)	X3	
603.	Dr. Sayed Hefni / Dr. Sayed Hifai exl. (egyiptomi alak) – <i>többféle változatban, a név többféle alakban, a helyes a Hefni írásmód</i>	X3	75×110	628.	Dr. Schrádi Antal k. (könyvbe zárt halál)	X3	
604.	BUÉK ismét a műtermemből Várkonyi Károly (festőállvány)	X3	60×95	629.	Román [Dóra] megérkezett (kislány, újság)	X3	
605.	Várkonyi Zsolt BUÉK (pisztolyos kéz)	X3	100×60	630.	Ildi k. (bagoly csirkékkel)	X3	100×60
606.	Nyiri Istvánné exl. (búzakalász)	X3		631.	Agráregyetem diplomája	P1	
607.	Póka Peti megérkezett	X3		632.	Héthy Eszter és Osváth Árpád házasok	X3	
1970.				633.	J. de Haan exl. (Tihany a Balatonnal)	X2	75×50
608.	Nők napjára	X3		634.	Dr. Sayed Hefni exl. (vihar a Balatonon)	X3	100×75
609.	Kati és Béla házasságot kötöttek (szívek)	P1		635.	Kálóczi Lajos k. (Debrecen – Keszthely)	X2	58×100
610.	Dr. Semsey Andor exl. (Dürer)	X2	58×100	636.	Héthy E. Lajos k. (badaacsonyi szürkebarát) – <i>többféle változatban, szegéllyel</i>	X3	77×112 85×128
611.	In memoriam A. Dürer (Dürer állványánál)	X2	82×107	637.	Exl. Dr. Gombos László, Tihany (hableány)	X2	66×83
612.	In memoriam A. Dürer (Dürer metsz)	X2	78×78	638.	Muszi k. (könyv alatt olvasó nő)	X2	65×50
613.	Exl. Hoffmann András (mérnöki műszer, bor)	X3		639.	Simonyi óbester, Óbester borozó Debrecen 4 éves (Simonyi óbester)	X2	53×73
614.	Klubtagsági jegy (toll és koszorú)	X3		640.	MÉK alapító oklevél	P1	
615.	Könyvbarátok Klubja (könyvből patak)	X2	49×95	641.	Vihar a Balatonon	C3	108×70
616.	Exl. Dr. Bognár Rezső (mákgubó, nyílvevő)	X3	50×95	642.	Exl. Platkó Norbert (Simonyi óbester)	X2	48×87
617.	Exl. Dr. Gombos László (paragrafus, patkány)	X2	58×90	643.	Ex geologicis Dr. Szőör Gyula (geológus a földgömbön)	X2	55×87
618.	BUÉK Várkonyi Károly (lopó pohárral)	X3	50×94	644.	BUÉK Várkonyi K. (szőlőtaposó) – <i>ennek létezik fekete-fehér és színezett változata is 1992-es évszámmal</i>	X2	47×93
619.	Miskolci Műegyetem (az egyetem látképe)	X3	115×78	645.	Dr. Bartha László k. (üveges tánc)	X3/2	54×97
620.	BUÉK (felkiáltójel)	X3	50×94	646.	Exl. Milvius Attila (középkori tudós)	X2	48×92
621.	Kiss Andrea megérkezett (kipattanó szikra)	X3	70×97	647.	Ezt kívánjuk 1972-re. 127. sz. Ipari Szakmunkásképző Int. (földgömb, békegalamb)	X3	57×95
				648.	Exl. Dr. Ujvári Zoltán (néptáncos, üveges tánc) – <i>színes, többféle ábraváltozatban</i>	X3	52×99 55×95

Folytatása következik!

Szöveg: Várkonyi Zsolt, szerk.: Vasné dr. Tóth Kornélia

HÍREK

70 éve hunyt el *Nagyrévi Haranghy Jenő* (Debrecen, 1894. augusztus 1. – Budapest, 1951. június 7.) alkalmazott grafikus, festő- és iparművész, művészeti író, az Iparművészeti Iskola tanára; illusztrátor, plakát- és bélyegtervező, több száz ex libris alkotója.

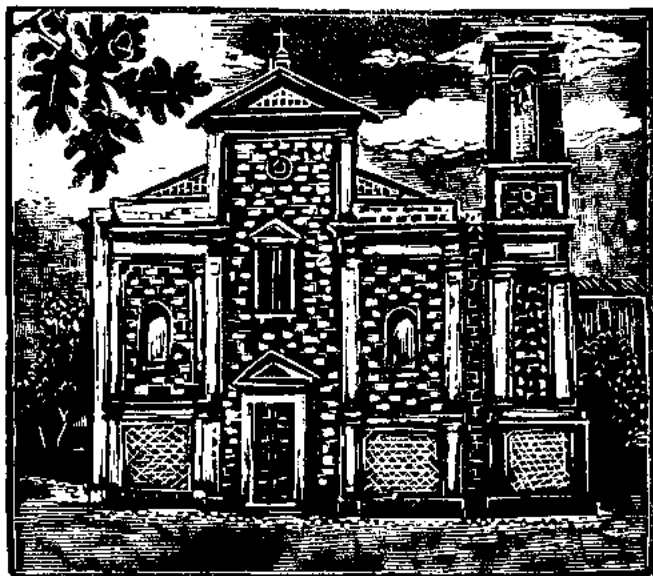

Karantén Körök. Molnár Icsu István és Szemethy Imre grafikusművészek selejtezője (MOZI) címmel 2021. április 3–28. között a két grafikusművész online kiállítása volt megtekinthető az Artézi Galéria honlapján, mely jelenleg is elérhető erről a linkről: <http://www.artezi.hu/virtexhib/muveszek-video2.php?kiallitas=72>.

Kőhegyi Gyula, a KBK doyenje

2021. április 30-án nyílt az 1933-ban született *Kőhegyi Gyula* grafikusművész online kiállítása Budapesten a Palota Galériában, mely interneten megtekinthető itt: <http://www.csokonaikk.hu>. A megnyitóbeszédet dr. Feledy Balázs művészeti író, műkritikus tartotta. Ebben köszöntötte körünk – és a mai kisgrafika – doyenjét, Kőhegyi Gyulát, aki éppen 60 éve, 1961-ben végzett a Magyar Képzőművészeti Főiskola sokszorosító grafika szakán. Nagyra becsülendő a művész szívós, magas szintű munkássága, művészetéhez való elkötelezettsége, sokszínű életműve – melyről jelen kiállítás is tanúbizonyságot

Kőhegyi Gyula: Madonna della Querce sanctuary, X3 (2021), 120×135

tett. Ahogy Feledy Balázs fogalmazott, „Kőhegyi Gyula élet-szeretétét párosítja grafikai zsenialitásával”. Művei tükrözik gondolati sokrétűségét, lényeglátó képességét és grafikai felkészültségét. Kedvelt műfaja az ex libris. Sokféle technikában otthonosan mozog, magas- és mélynyomású művek mellett monotípiákat is alkot. Ábrázol is, de inkább a saját emlékeiből, fantáziájából, a történelemből töltökezik. Jelen kiállítás a töretlenül alkotó művész korábbi munkái mellett a legújabbban készült, 2021-es műveket szintén bemutatja.

V. T. K.

A Nyíregyházi Városi Galéria kamarakiállítást rendezett 2021 májusában *In memoriam Gyulai Líviusz 1937–2021* címmel a művész a Nyíregyházi Nemzetközi Fametsző Művésztelepen készült alkotásaiból. Ugyancsak itt került sor május végétől június 26-ig Szepeßy Béla grafikusművész *Hatvanon innen és túl* című kiállítására.

2021. május 14-én a szegedi KBK tagjai az idén elhunyt dr. Zenei József (1937–2021) tagtársukra emlékeztek a szegedi Somogyi-könyvtárban.

TÜNDÉRVÁR. A 125 éves Magyar Mezőgazdasági Múzeum a művészetben címmel nyílt kiállítás – Matits Ferenc kurátori munkájának köszönhetően – a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban 2021. június 3-án. Köszöntőt mondott Estók János főigazgató, a tárlatot megnyitotta Bagdán Boglárka helyettes államtitkár. A kiállítás anyagát bemutatta Hadik András művészettörténész. A tárlat többek között a Vajdahunyad-várat ábrázoló festményeket, sokszorosított grafikákat, plakátokat, képeslapokat, éremművészeti alkotásokat, porcelán és fém dísztányérokat, gobelin- és intarziámunkákat tartalmaz.

A Debrecen Kultúrájáért Alapítvány kuratóriuma *Várkonyi Károly* grafikusművészt *posztumusz Debrecen Kultúrájáért díjban* részesítette. Az ünnepélyes eseményre 2021. június 11-én került sor a régi Városháza belső udvarán. A díjat a grafikus fia, Várkonyi Zsolt vette át.

LAPSZEMLE

Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft 2021/1.

A német ex libris egyesület (DEG) 2021-ben ünnepli megalakulásának 130. évfordulóját.

A lap röviden szemlézi a *Kisgrafika* folyóirat 2020/1–4. számait, felsorolva a főbb cikkeket.

A folyóiratokat bemutató résznél illusztrációként szerepel a Pinterits Tibor (1897–1942) ex libris gyűjtő által készített grafika Varga Lajos repülő főhadnagy részére. Pinterits a gyűjtés mellett maga is alkotott néhány ex librist, például ezt a háborús témájút. (A grafika mások mellett említésre kerül a *Kisgrafika* 2015/2. számában, Vasné dr. Tóth Kornélia: *A Nagy Háború ex libriseken* c. cikkében.)

Exlibris Aboensis (Nro 113) 2021/1.

A sok színes reprodukciót közlő finn újság Kopasz Mártától és Menyhárt Józseftől szerepeltet egy-egy magyar kisgrafikát, az előbbi boszorkányos témájú, a másikat filatéliai vonatkozású ex librisek kapcsán.

Mitteilungen der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft 2021/1.

Az osztrák lapban Tillfried Cernajsek minikönyvekről szóló írása több magyar kiadású (*44 magyar zsidó exlibris, Boros exlibrisek* stb.) minikönyvet is felvonultat, ezek létrejöttében kiemelve Balázs Károly szerepét. A szecessziós lapokat bemutatók az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből származnak, Horváth Hilda szerkesztésében.

In Memoriam Lajos Palásthy (1931–2020) címmel Vasné dr. Tóth Kornélia német nyelvű nekrológja búcsúztatja kö-

rünk egykori titkárát a personalia részben. Ehhez csatlakozik a Palásthy Lajos fia, Imre által közreadott önéletrajz édesapjától, melyben gyűjtői pályájáról vall. A Palásthy-gyűjteményről, az ennek kapcsán létrehozott 1. Magyar Virtuális Exlibris Múzeumról is olvashatnak az érdeklődők a lapban.

A lapszemle részletesen sorra veszi a *Kisgrafika* folyóirat 2020/1–4. számainak tartalmát egy Röttig Odo és neje részére szóló, magyar vonatkozású ex libris kíséretében.

Knižní značka 2021/1.

A lapban Bartolomej Rudas részletesen szemlézi a *Kisgrafika* folyóirat 2021/1. számát, tartalmi ismertetést nyújtva az egyes cikkekről, és újságunk internetes elérhetőségét is közli.

FISAE Newsletter, 2021/22.

Az ex libris egyesületekről nemzetközi körképet nyújtó, Klaus Rödel szerkesztette online újság e száma rólunk, magyarokról szól. *Hungarian Bookplate Associations in the 20th and 21st Centuries* című angol nyelvű cikkében Vasné dr. Tóth Kornélia betekintést ad a 20. században alakult hazai ex libris egyesületek sorába, bemutatva a grafikusnemzedékeket és kiemelve az 1970-es budapesti nemzetközi ex libris kongresszus jelentőségét. A jelenre térve utal Kopasz Márta és Várkonyi Károly grafikusok 2021-es évfordulójára. A többoldalas, képekkel illusztrált cikket Klaus Rödel angol–német–francia nyelvű előszava harangozza be. A *FISAE Newsletter* ezen számának tartalmát az elnök, dr. Mark Ferson kezdeményezésére az ausztrál ex libris társaság hírlevele is részletesen közölte, szétküldve a tagság számára. A *FISAE Newsletter* összes száma elérhető az osztrák ex libris egyesület (ÖEG) honlapján, ezen a linken: https://www.exlibris-austria.at/08_fisae.html.

Magyar Grafika 2021/2. és 2021/3.

A 2. számban *550 éve született Albrecht Dürer, a metsző* címmel Vasné dr. Tóth Kornélia emlékezik az ex libriseket is metsző mesterre, több korabeli könyvjeggyel illusztráltan. A 3. számban szintén Kornélia *Az ex libriseket alkotó Ürmös Péter grafikusművész* címmel ad áttekintést a kortárs alkotóról, sok képet is közölve.

Hegyvidék újság, 2021. június 8.

Vén Zoltán a Galéria 12-ben rendezett kiállításáról Szepesi Dóra *Egy korty Kovid inka – a „metsző grafikus” ünnepi tárlata* címmel írt a *Hegyvidék* című újságban, képekkel illusztráltan.

Néző Pont 2021. június

A debreceni Vitéz Ferenc lapja szemlézi a *Kisgrafika* 2020/4. és 2021/1. számait, kiemelve az idei első, debreceni vonatkozású számot és örömmel veszi Várkonyi Károly kisgrafikai alkotásjegyzékének részekben való közlését az újságban.

OSZK blog 2021. május–június

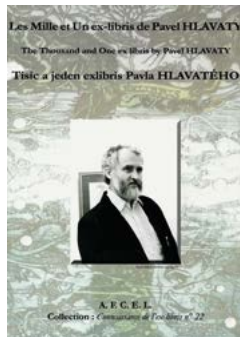
Ex libris gyűjtők, gyűjtemények címmel indított sorozatában Vasné dr. Tóth Kornélia *Béres Ferenc, Bezzegh Ernő, Boros Edit* ex libris gyűjteményét mutatja be, sok képpel illusztráltan. A cikkek olvashatók itt: <https://nemzetikonyvtar.blog.hu/>, és egy ideig az *Index* internetes hírportál blogján is elérhetők voltak.

Összeállította: V. T. K.

KÖNYVESPOLC

PAVEL HLA VATY ÉZERE GY EX LIBRI SE

Pavel Hlavatý (1943–) cseh grafikusművész ex libriseit bemutató többnyelvű kiadvány jelent meg a Francia Ex libris

Egyesület, az A.F.C.E.L. (Association Française pour la Connaissance de l'Ex-Libris) kiadásában 2020-ban: *Les Mille et Un ex-libris de Pavel Hlavatý / The Thousand and One ex libris by Pavel Hlavatý / Tisíc a jeden exlibris Pavla Hlavatého* címmel.

Jean-Francois Chassaing, az A.F.C.E.L. tiszteletbeli elnöke bevezető soraiiban hangsúlyozza, hogy e kiadvánnyal tisztelettel adóznak a több mint 900 kisméretű metszetet (főként ex librist) készítő világ-hírű grafikusművészeknek, akinek számos sikeres kiállítása volt Franciaországban is.

Hlavatý az ex librisek mellett több száz újévi üdvözlő (PF-lapot) és számos egyéb alkalmi grafikát készített, irodalmi műveket illusztrált például W. Shakespeare-től. Több mint 150 kiállításon vett részt a világ országaiban, több mint 60 nemzetközi jutalomban részesült. Maga is számos nemzetközi ex libris és grafikai tárlatot szervezett, sok helyre zsűrizni hívták. A belga *Graphia* magazin néhány évvel ezelőtt Európa leg-eredményesebb grafikusművészenek nevezte.

A jelen kötetben szereplő, opuslistát alkotó 907 ex libris mindegyike rézkarc és hidegtű technikával készült, Hlavatý egyedi, jól felismerhető stílusában. A kiadványba a művek többnyire kicsinyített reprodukciói kerültek, a méret és a készítési év pontos megjelölésével. A kötet végén található betűrendes mutató lehetővé teszi a megrendelők szerinti keresést.

Az első ex libris 1979-ben Jiří Fikáček, az utolsó 2020-ban J. Hamáček számára készült. A készítettők közt a híresebb külföldi gyűjtők (Klaus Rödel, Luc van den Briele, Axel Leier, J. de Belder, G. Blum, M. De Filippis stb.) mellett magyar megrendelőket is találhatunk, köztük Szigetiné Magyar Mária, Lippóczy Norbert, Katona Gábor, Krajcsi Tiborné, Kundermann Jenő, Semsey Ágnes, Szászné Mara, Máriássyné Márta, Vértes Miklós, Görög Vincén, Vida Klára, Tóthpál István és Körösi Ilona nevét. Lapjaik közül sorozatot alkotnak a híres zeneszerzőket bemutatók, például R. Wagner, G. Verdi, W. A. Mozart, Liszt Ferenc, Erkel Ferenc és Bartók Béla portréjával. Hlavatý az Ajkai Városi Könyvtár részére is készített ex librist.

Rendszeresen pályázott ex librisekkel a FISAE Nemzetközi Ex libris Kongresszusokra és egyéb kisgrafikai találkozókra, versenyekre. Franz von Bayros emlékére 2002-ban ex libris sorozatot tervezett a szerelem és erotika témájában. E tárgykör egyébként is gyakran előkerül alkotásai motívumvilágában. A könyvnyomtatás feltalálására utalóan a Tipoteca Italiana-lapokon megjelenik Johannes Gutenberg portréja, illetve nyomdai betűk, könyvek.

A néhány év múlva 80. életévébe lépő művész munkabírása – mint ahogy a kötetbe kerülő ex librisei is bizonyítják – töretlen. Nemhiába állította róla Iva Tauferová, hogy „a munka és az élet szerelmese”.

Vasné dr. Tóth Kornélia

EGYESÜLETI HÍREK

BESZÁMOLÓ A KBK 2021. ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRŐL

A Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület 2021. évi rendes közgyűlésére a koronavírus-járvány miatt a szokott tavaszi időpont helyett 2021. július 10-én került sor a Ferencvárosi Művelődési Központban (1096 Budapest, Haller u. 27.). Mivel 9 órakor a közgyűlés még nem volt határozatképes, 10 órakor, 16 fő részvételével vette kezdetét.

A közgyűlés törvényes lebonyolításához először sor került a tisztségviselők megválasztására; a levezetőelnök és a jegyzőkönyvvezető dr. Körösi Ilona, a jegyzőkönyv-hitelesítők Vén Zoltán és Mészáros Gáborné lettek. A közgyűlés napirendi pontjai szerint az egyesület ügyvezetője, Antalné Tari Zsuzsanna áttekintése után Vén Zoltán elnöki összegzése, művészeti beszámolója következett, majd a szegedi kör vezetője, Rácz Mária számolt be a tavalyi év programjairól (utóbbi szövegek külön cikkben olvashatók). Ügyvezetőnktől megtudtuk, hogy a 2020-as évben, a járványhelyzet idején szerveződő kevesebb program idején különösen fontos szerepet töltött be az egymással és a külfölddel való kapcsolattartásban a *Kisgrafika* újság, melyért köszönetét fejezte ki az egytagú szerkesztőségnek. Emellett a Facebook-oldalunk is sokakat megszólító online közösségi térnek bizonyult. Honlapunk sajnos nemigen frissül, de nagy adatbázissal rendelkezik, az újság számai is elérhetők innen.

Tari Zsuzsanna beszámolójából megtudtuk, hogy egyesületünk létszáma lényegileg stagnál, jelenleg 82 a jegyzett tag, tagdíjat ebből sajnos csak 54 fő fizet. Bár a járvány miatt 2020-ban nem sok alkalmat tudtunk tartani személyes megjelenéssel, a Ferencvárosi Művelődési Központtal továbbra is jó a kapcsolat, változás azonban, hogy a jövőben – már a mostani közgyűlés helyszínét tekintve is – terembérletet kell fizetnünk. Ezen okból felmerült, hogy más helyet keressünk összejöveteleink megtartásához.

A felügyelőbizottság által ellenőrzött mérlegbeszámolót a közgyűlés elfogadta. Általános tendencia továbbra is az egyesület bevételeinek csökkenése. A kiadások nagy részét a *Kisgrafika* folyóirat kiadása, tördelése és a postaköltségek teszik ki. Ehhez jön majd idéntől a könyvelő díja, itt személyi változás is történt, Szében Miklós vállalta a feladatot. Mindezek miatt a jövőben pályázatokkal és egyéb módokon is szükség lenne az egyesület anyagi helyzetének javítására. A hozzászólásokban javaslatok hangzottak el a lemorzsolódó egykori tagokkal való kapcsolatfelvételre is.

Mindenkinek megköszönve a részvételt, 11 órakor zárult a közgyűlés.

Vasné dr. Tóth Kornélia

BESZÁMOLÓ A KBK 2020-AS MŰVÉSZETI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Tisztelt Grafikabarátok! Kedves Mindannyian!

Mielőtt belekezdenék az elmúlt év művészeti vonatkozású eseményeinek taglalásába, egy perces néma felállással emlékezzünk a 2020-ban elhunyt Palásthy Lajosról, aki körünkben 15 éven át töltötte be a titkári tiszteletet. Elődje, Dr. Vida Klára is

az elmúlt évben hunyt el, csakúgy, mint az ajkai KBK két tagja, Boros Edit és Fülöp Irén. Idén, 2021-ben pedig dr. Gombos László és dr. Zenei József. Nyugodjanak békében!

Az egész világon terjedő koronavírus-járvány miatt a 2020. március közepétől bevezetett állami korlátozó intézkedések egy időre visszaszorították a rendezvények, kiállítások megrendezésének lehetőségét, néhol online kiállításokat rendeztek. A vírus miatt kellett elhalasztanunk a tavalyi, április 18-ra tervezett tisztújító közgyűlést is júliusra, akárcsak idén.

2020-ban a nehéz körülmények ellenére azért több kisgrafikai esemény, kiállítás megvalósult.

A „KBK 60” budapesti eseményeit én zártam 2020. január 15-én a Csokonai Művelődési Házban Budapesten, ahol válogatott kiállítás volt megtekinthető a nemzetközi pályázatra beadott művekből. Ezután még sor került egy „KBK 60” kiállításra Pápán, melynek megnyitója 2020. február 3-án volt a Jókai Mór Városi Könyvtárban.

Az ajkai Kapolcsi Kovács Csaba *Az üveghegyen innen és túl...* című kiállítása 2020. február 7-én nyílt meg az ajkai Városi Múzeumban. Megnyitót mondott: Padné Szabó Mária.

2020. március 6-án *Széchenyi Ferenc alapkönyvtára* kapcsán tartott előadásában az MTA Könyvtár és Információs Központban Vasné dr. Tóth Kornélia több könyvtáralapító főúr – mindenekelőtt Széchenyi Ferenc – possessorbejegyzéseit, ex libriseit is bemutatta.

A III. *Hatvani Kisgrafikai Biennálé* megnyitója a koronavírus miatti rendkívüli helyzetben online zajlott a Hatvan TV és a *Hatvani Hírlap* online felületén keresztül 2020. május 14-én. A pályázatra a KBK több grafikusa is beadta munkáját.

A Londonban rendezendő 38. *FISAE Nemzetközi Ex libris Kongresszus* szervezői is azt a döntést hozták, hogy nemcsak idénre, de a 2021-es évre is lemondják a kongresszus megrendezését. A díjazott, és egyéb beérkezett művekből készült válogatást online kiállítás keretében tekinthették meg az érdeklődők. Ebben a KBK tagjai közül Molnár Icsu István és Balajti Károly két-két munkája szerepelt.

2020. szeptember 11-én nyílt Palásti Erzsébet kiskunhalasi kiállítás megnyitója a Csipkeház és Csipkemúzeumban, megnyitotta: Vasné dr. Tóth Kornélia.

A XIV. *Ars Sacra Fesztivál* keretében *Séta a Getszemánékertben* címmel Vén Zoltán grafikusművész kiállítása volt látható Budapesten, a Kiskép Galériában 2020. szeptember 12–20. között.

2020. szeptember 26-án videókonferencia keretében zajlott az *Erősz, a szerelem szemiotikája* című 19. szemiotikai szimpózium. Ezen Vasné dr. Tóth Kornélia *Invokáció Vénushoz – szerelem az ex libriseken* címmel adott elő, a témában számos kisgrafikát bemutatva.

2020. október 7-én dr. Horváth Hilda tartott tartalmas tárlatvezetést a KBK tagjai számára Budapesten a Ráth Györgyvillában, *A mi szecesszióink* c. állandó kiállításon.

Az Ajkai Kisgrafika Barátok Köre 40 éves fennállását ünneplő események fénypontjaként 2020. október 10-én *Szenvedélyes 40 év* címmel nyílt kiállítás a helyi Városi Múzeumban, melyre Szegedről, Székesfehérvárról és Budapestről is ellátogattak tagjaink. A megnyitót Padné Szabó Mária tartotta, a kiállítást a média is figyelemmel kísérte.

Ürmös Péter *Europassionata* című grafikai kiállítása 2020. november 3-án nyílt Budapesten a Csokonai Művelődési Házban, a műveket méltatta Feledy Balázs művészeti író, műkritikus.

Végül hadd utaljak az eseményeinket bemutató és sokirányú kitekintést adó *Kisgrafika* folyóírra, mely a vírus okozta bezártság idején is összekötő kapocsként szolgált a tagok közt, Vasné dr. Tóth Kornélia szerkesztői és Palásthy Imre tördelői munkájának köszönhetően.

Mindenkinek köszönjük az egész éves munkáját, kitartását!
Vén Zoltán elnök

A SZEGEDI KBK 2020-AS ESEMÉNYEIRŐL

EMLÉKEZÉSEK:

január: Varga Nándor Lajos (1895–1978) grafikus, volt KBK-elnök (tartotta: Rácz Mária)

február: Somoskövi Sándor (1946–2015) építész, képzőművész, volt tag (tartotta: Bakacsi Lajos)

március: Dr. Krier Rudolf (1910–2000) egykori helyi titkár 1981-től 1989-ig (tartotta: Rácz Mária)

április: Kass János (1927–2010) grafikus, e-mailben és Facebookon (Rácz Mária)

június: Buday György (1907–1990) grafikus, e-mailben és Facebookon (Rácz Mária)

október: Bálint Sándor (1904–1980) néprajztudós, művészettörténész (tartotta: Rácz Mária)

november: Varga Mátyás (1910–2002) díszlettervező, volt KBK-elnök (tartotta: Rácz Mária)

KÖSZÖNTŐ:

Bálint Ferenc grafikusművész 60. születésnapja alkalmából e-mailben és Facebookon (Rácz Mária)

ELŐADÁSOK:

január: A Himnuszról (dr. Nagy Ádám)

március: A sokszorosított kisgrafika-készítés technikáiról (Bakacsi Lajos)

június: KBK-kiadványok, ritkaságok ismertetése, bemutatása (Rácz Mária)

KIRÁNDULÁSOK:

január: A Csongrádi Városi Galériában Molnár Icsu István grafikusművész kiállításának megtekintése Ujszászi Róbert tárlatvezetésével (11 fő).

február: Makón a József Attila Múzeumban Aba-Novák Vilmos festőművész tárlatának meglátogatása Szabó Antal kurátor vezetésével (11 fő).

augusztus: A Szeged Petőfi-telepi Jézus szíve templomban Vinkler László freskóinak megtekintése mellett a tanítvány Bakacsi Lajos beszélt a mesterről és munkásságáról, majd a művelődési házban 12 fővel dr. Vezendi Klára festményeinek megnézése.

Szentesen múzeumi körséta 14 fővel: Dél-alföldi Posta (Kossuth u. 3.) történeti kiállításán belül a Kass János-bélyeggyűjtemény megtekintése Tóth László postaigazgató vezetésével. A Tokácsli Galéria és a Koszta József Múzeum anyagát Farkas László igazgató mutatta be.

október 9–11.: Székesfehérváron Stockinger József kalauzolásával városnézés, és Arató Antalnál tisztelgő látogatás. Ajkán a helyi csoport fennállásának 40. évfordulója ünneplésén részvétel 6 fővel.

Rácz Mária szegedi titkár

*

Tagdíjakat és adományokat kérjük a CIB Bank 10700268-70112139-51100005 számlaszámára befizetni. A számla tulajdonosa a Kisgrafika Barátok Köre. Csekket nem tudunk küldeni! A tagdíj 3000 Ft, külföldieknek 45 euró.

SUMMARY

Lajos Szokolczay: Lulu in Cigarette Smoke – with Angels

The writing pays tribute to graphic artist Líviusz Gyulai (1937–2021) who deceased this year. He was a magician of lines, blots and contours. He made pencil, pen and brush drawings as well as etchings, lithographies and linocuts. He was a master of ex-libris, too.

Dr. Kornélia Tóth Vas: A sip of COVID-Inca. Zoltán Vén 80!

Graphic artist Zoltán Vén, president of the Association of Friends of Small Graphic, turns 80 years old on 14th August 2021. On this occasion, we would like to congratulate him. The artist – who lives in Fonyód and Budapest – is familiar with Greek and Roman mythology as well as the symbols of Christian culture. He puts emphasis on picturing the passage of time – instead of presenting mortality – in his works.

Dr. Hilda Horváth: The Art of DUGO

Painter, graphic artist András Szenes Dugo (1895–1957) was born in Szolnok where he started off his art career. He lived in Paris for years, then moved from Europe to the USA in 1939. He made several paintings, illustrations, caricatures and posters. His expressive bookplates – not as known as they deserve to be – describe a special world with a kind of inner restlessness.

Dr. Kornélia Tóth Vas: Bookplates of Famous Collectors in the National Széchenyi Library. Ferenc Benkő (1911–2001)

Pharmacist, historian of pharmacy, director of the Remény Pharmacy in Derecske. He was interested in the fine arts, therefore he visited the remarkable art galleries of Europe. His art collection included paintings, graphics, figurines, plaquettes, ceramics and glasses. He began to collect ex-libris in the 1930s. He had bookplates to his name made by graphic artists Béla Petry, Endre Vadász and Ágost Bajor.

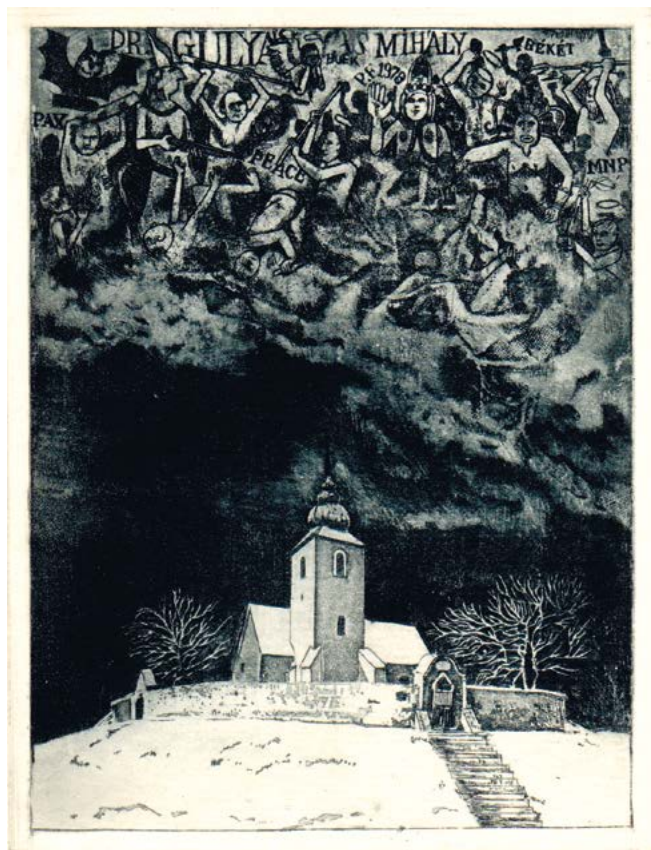
Zsolt Várkonyi – Dr. Kornélia Tóth Vas: The Opus List of the Small Graphics of Károly Várkonyi (III.)

On the occasion of the approaching 20th anniversary of the death of Károly Várkonyi (1913–2001), we publish his entire small graphic opus list in the journal *Kisgrafika*, including the present issue. The list was compiled by Zsolt Várkonyi – the artist's son – based on the extant graphics and the artist's notes. The text was edited and prepared for publication by Dr. Kornélia Tóth Vas.

News, Press Review, Books, Society Matters

Kopasz Márta linómetszete, X3, 82×116

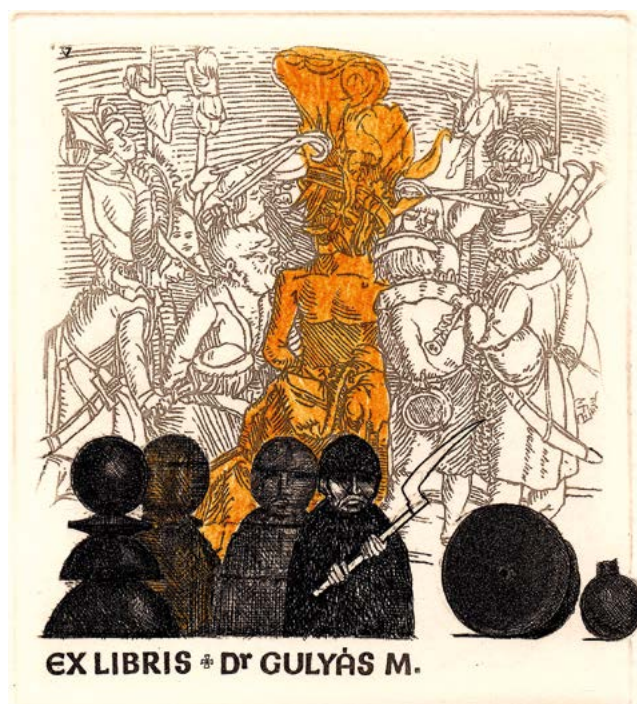
Vén Zoltán rézkarca, C3 (1977 és későbbi évek), 128×97

Vén Zoltán rézmetszete, C2+C3 (1985), 125×67

Vén Zoltán rézkarca, C3+C5 (1979), 85×67

Vén Zoltán rézkarca, C3 (1974/1975 körül), 101×91